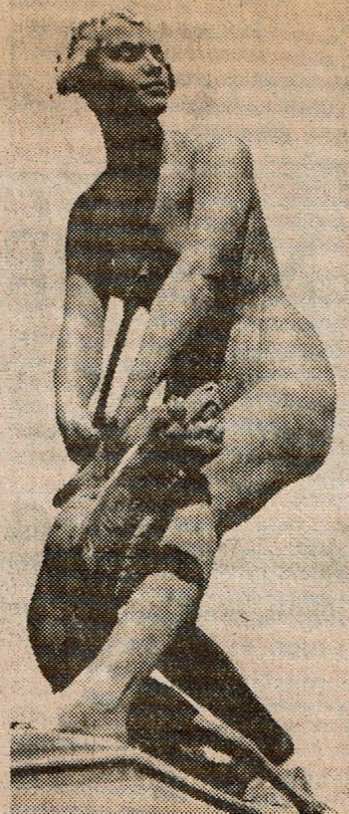

Släktforskaren och filantropen Ulrika Kullgren och granit- aktiebolaget C.A. Kullgrens Enka

Såsom syssling, eller som man också säger nästkusin, till den store hävdatecknaren, pedagogen och prästmannen Anders Fryxell föddes Ulrika Hedrén, sedan gift Kullgren, år 1797 i Visnums prostgård i Värmland. Föräldrarna var prosten Anders Hedrén och hans hustru i andra giftet Johanna Magdalena Fryxell.

Ulrika var utrustad i fulla mått såväl på huvudets som hjärtats vägar, men så hade hon också gott påbrå både på fädernet och möder-net. Förutom att hon som nämnts var syssling till Anders Fryxell var hon också halvsyster till den kände biskopen och riksdagsmannen Johan Jakob Hedrén. Hon fick den bästa tänkbara uppfostran enligt den tidens krav, och i mångt och mycket var hon långt före sin tid.

Ännu en sockel av bohusgranit under en av Helsingborgs mera kända skulpturer, "Diana på jakt" av Christian Erikson uppe i Slottshagen.

Vid 19 års ålder ingick hon äktenskap med den framstående köpmannen i Uddevalla Carl August Kullgren, en av grundarna av Sveriges stenindustri. Kullgrens var en man av stora mått, vidsynt och orädd och en föregångsman på flera områden, och en lämpligare man kunde Ulrika Hedrén aldrig ha fått — de var i bästa mening samspelta.

Redan vid 16 års ålder hade Carl August Kullgren vid faderns död övertagit dennes affärsrörelse, och han utvecklade inom kort sitt företag till en betydande grosshandels-, och rederiförelse. Han använde både egna och befraktade skepp för resor ända till Kina och Ostindien och var som tidigare nämnts på många sätt en föregångsman. Sålunda var hans ångbränneri på landeriet Utsikten, beläget några hundra meter från stadsgränsen, ett av de första i Sverige, och han anses ha varit den förste i Sverige, som exporterade havre till England.

■ Fick en idé

När han en gång under en av sina många affärsresor befann sig i Lübeck och Hamburg, observerade den då 49-årige grosshandlaren och skeppsledaren Kullgren, hur man vid kajbyggena i hamnarna använde sig av istidens otympliga stenblock, s.k. flyttblock, som tagits upp ur havet eller med stort besvär fraktats från platser inuti landet. Han tänkte för sig själv: Skulle man inte kunna finna ett material som var både bättre och billigare att anskaffa?

Han kom att tänka på Bohusläns enorma granittillgångar, som han ju hade ända inpå knutarna där hemma. Varför skulle inte den stenen kunna användas för kajbyggnader och levereras i färdigarbetat skick? Det gällde att finna riktiga, lättbrutna tillgångar, som från egen brygga direkt kunde tas ombord.

■ Undersökningar

Hemma igen i Uddevalla lyckades Kullgren intressera sin vän, den senare kanal- och järnvägsbyggaren Nils Ericson, en broder till den ryktbare John, att göra de

Den övervägande delen av Stenbocksstatyn — den stora massiva sockeln — består av bohusgranit från C.A. Kullgrens Enka

geologiska undersökningarna. Till de av Ericson ledda ombyggnaderna av Trollhätte kanal och slussar behövdes stora mängder sten.

Valet föll på Malmön, där graniten var fast och vackert ljusgrå och med enkel kilning kunde klyvas till block och hållar. Läget var också mycket lämpligt för sjökommunikation. 1842 förvärvade Kullgren med Ericson som kompanjon rätt att bryta sten på Malmön och arbetet igångsattes omedelbart. Därmed hade på Malmön uppstått det första även för export avsedda stenhuggeriet i Sverige. Från 1845 blev Kullgren ensam ägare av rörelsen.

■ Medelpunkten

Efter sitt giftermål med Carl August Kullgren blev den unga, charmerande Ulrika medelpunkten i det förmögna, gästfria hemmet i Uddevalla. Hon var både bildad och spirituellt, och makarna fick snart en stor umgängeskrets.

Men Ulrika Kullgren räckte inte bara till för hemmet och vänkretsen. Hon var besjälad av ett starkt socialt intresse, högst ovanligt för

"Främling, här må du vandra fritt

Blott du skiljer på mitt och ditt"
Hon var generös och unnade också sin nästa att få vallfärda i Guds fria natur.

■ Trollhätte kanal

De första leveranserna efter starten av Kullgrens stenhuggeri 1842 gjorde, som man kan förstå då överste Ericson var delägare i det-samma, till Trollhätte kanals slussar, som han just då höll på att bygga. Åren 1843 och 1844 följde också leveranser till Carlstens fästning i Marstrand.

Bland de stora leveranser till in- och utlandet som firman under det första seklet gynnades med kan nämnas kajmurgranit till Thames Embankment i London (1864), slussgranit till Brochhordschleusse i Hamburg (1868), granit till flera broar i Hamburg, piedestal till Fredrik VII:s ryttarstaty i Köpenhamn (1871) och även till Kriegerdenkmal i Hamburg (1876), hela John Ericsons gravkapell i Filipstad i granit (1894), minneskors över drottning Astrid i Küsnacht, Schweiz (1936), granit till Svinesundsbron (1940), byggnadssten för Deutsches Stadion, Nürnberg (1941), m.fl., m.fl.

Dessutom märkas otaliga reliefer,

Ulrika Kullgren (1797-1873)

postament till ända skulpturer (ryttarskulpturer såsom Carl XIV Johan, Stockholm, Carl X Gustaf, Malmö, Magnus Stenbock, Helsingborg), ornamentsarbeten, gravvårdsdetaljer, byster o.s.v. Vårt stora terrassbyte nedanför

en kvinna på denna tid, och särskilt ville hon hjälpa kvinnorna i deras mången gång hårda kamp. Fast familjen var stor, makarna hade sex barn av vilka dock två avled i späda ålder, tog Ulrika Kullgren som sin uppgift att hjälpa de kvinnor som hade det svårt, på olika sätt.

I synnerhet gick hon in för att hjälpa dem både till bättre utbildning och drägligare levnadsvillkor. Därför lät hon instifta en arbetsinrättning för medellösa kvinnor, en s.k. arbetsskola för unga flickor, en söndagsskola för tjänarinnor m.m.

■ Inte som andra

Somrarna tillbringade familjen Kullgren på landeriet Utsikten, belägen blott några hundratal meter från dåvarande stadsgränsen. Fru Ulrika besjälades inte av samma andra som många villaägare av idag. De sätter upp stora, ilskna plakater med lydelse såsom "Privat område, Tillträde förbjudet, Varning för hunden, Badning förbjuden" m.m. Vid ingången till den Kullgrenska egendomen lät fru Ulrika sätta upp följande anslag:

Kärnan är också gjort av Kullgrens granit.

■ Änkan tog över

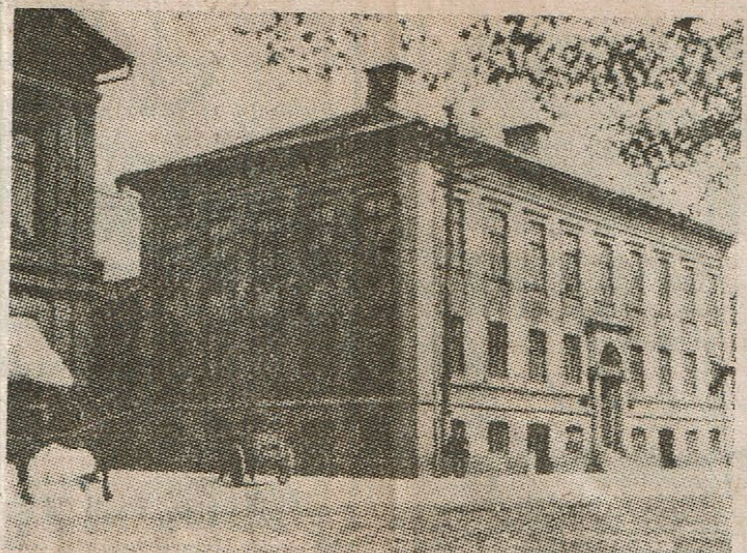
Det förunnades emellertid ej Carl August Kullgren att länge stå i spetsen för sitt nya storföretag, han avled nämligen redan 1851 i en ålder av 58 år. Efter grundarens frånfalle övertogs firman av den efterlevande maken fru Ulrika Kullgren och fick, efter den tidens sed, namnet C.A. Kullgrens Enka.

Efter makens död tog fru Kullgrens livliga intellekt och stora verksamhetsbegär sig fullt utlopp i ett omfattande socialt arbete av skiftande slag, och hon var drivkraften i en mängd välfärdsarbeten.

Under de senaste åren av sitt liv ägnade hon sig åt släktforskning. Det blev inte bara en hobby – med tiden blev hon t.o.m. sin tids främsta genealog i vårt land. I trots av avtagande synförmåga och fastän hon till slut blev fullständigt blind 1860, samlade hon med otrolig energi genealogiskt och biografiskt material till upprättande av "stamtavlor" över ett flertal släkter. Bl.a. upprättade hon landets största

Terrasstrapporna med de vackert mönstrade murarna är också av äkta Kullgrensgranit

Huvudkontoret i Uddevalla. Undervåning och portal i Malmögranit

fullständiga "stamträd" med till detsamma hörnade biografiska uppgifter över de cirka 7.500 personer, som hör till stamträdet. Detta stamträd förvaras nu jämte andra biografiska anteckningar i Landsarkivet i Göteborg.

Efter makens död levde och åldrades Ulrika Kullgren i det s.k. "Kullgrenska huset", som uppfördes efter Uddevallas brand. Och här avled hon den 2 januari 1873 i en ålder av 75 år, sörjd och saknad av många, som varit föremål för hennes kärlek och omsorg.

RICHARD STERVING